

SESSIONS,
VISITES I
CONCLUSIONS
CONSTRUINT COMUNITATS
CAP A LA JUSTÍCIA ECOSOCIAL

25, 26 I 27 DE GENER
2024 BARCELONA

CONGRÉS
NACIONAL
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
2024

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (CC BY-NC-ND 3.0 ES)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Redacció: Xavier Sabaté i Laura Ruiz, Espai TReS - Secretaria Tècnica del CNEA.

Revisió: membres de la Comissió Organitzadora del CNEA.

Disseny i maquetació: Raül Campuzano - www.raulcampuzano.com

Aquesta memòria s'ha elaborat a partir de:

- Notes del debat fetes pels dinamitzadors dels espais de comunicacions paral·leles.
- Frases i conclusions enviades al grup de WhatsApp de Comunicacions del CNEA.
- Tuits fets per l'organització, a càrrec de Josep Melero Bellmunt (@cnea_cat).
- Tuits fets per altres agents.
- Respostes al formulari d'avaluació en línia (178 respostes).
- Guions i gravacions del congrés.

Volem fer arribar el nostre agraïment a totes les persones i organitzacions implicades en la preparació i realització del Congrés, i a totes les persones assistents que van contribuir a ampliar aquest espai de trobada de l'educació ambiental a Catalunya.

Comissió organitzadora

ÍNDEX

4	Introducció i dades de participació	19	Sessió presencial. Divendres 26 de gener
7	Sessió virtual. Dijous 25 de gener	21	Sessió inaugural. Construint comunitats cap a la justícia ecosocial
8	Benvinguda al III Congrés	22	Educació ambiental i món econòmic
10	Grup de treball de món econòmic	23	Educació ambiental i periodisme
10	Grup de treball d'educació ambiental als centres educatius	25	Comunicacions. Blocs de matí i tarda
13	Grup impulsor d'ApS i SC ambiental	27	Visites. Dissabte 27 de gener
14	Grup de treball d'universitats i recerca	29	Conclusions i valoració del III Congrés
15	Grup de treball de professionalització de l'educació ambiental	32	Annex. Compensació d'emissions
17	Grup de treball de comunicació i educació ambiental		
18	Grup de treball d'entitats i persones adherides a la Declaració		

INTRODUCCIÓ I DADES DE PARTICIPACIÓ

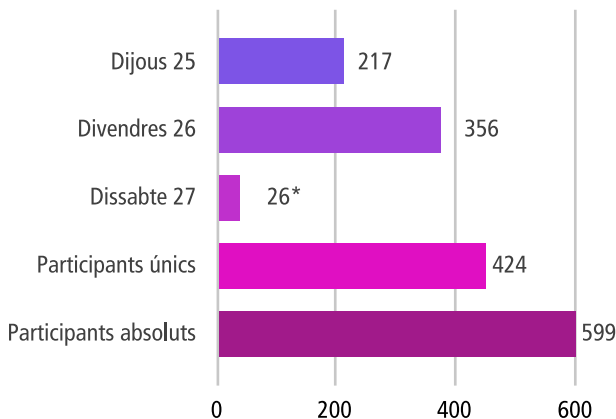
Sota el lema “Construint comunitats cap a la justícia ecosocial”, el 25, 26 i 27 de gener de 2024, va tenir lloc una nova edició del Congrés Nacional d'Educació Ambiental (CNEA), un dels principals espais de trobada d'aquest sector professional a Catalunya.

Aquesta tercera edició va representar una cita ineludible per compartir tota la feina feta durant els darrers mesos per les entitats i institucions adherides a la declaració del II Congrés (2020-2021).

En aquesta edició, el Congrés es va celebrar durant tres jornades al voltant de l'efemèride del Dia Mundial de l'Educació Ambiental, el 26 de gener. La tarda del dijous 25 de gener, va tenir lloc una sessió virtual per donar veu al treball que s'ha dut a terme en grups durant l'any 2023 i que va servir d'introducció a l'apassionant Congrés 2024. El divendres 26, la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona va acollir la jornada presencial central del Congrés, amb debats i intercanvis d'idees per visualitzar el paper essencial de l'educació ambiental (EA) en la construcció de comunitats justes. Per finalitzar, el matí del dissabte 27 va tenir lloc una visita tècnica a iniciatives d'educació ambiental per contrastar-les amb els resultats del congrés.

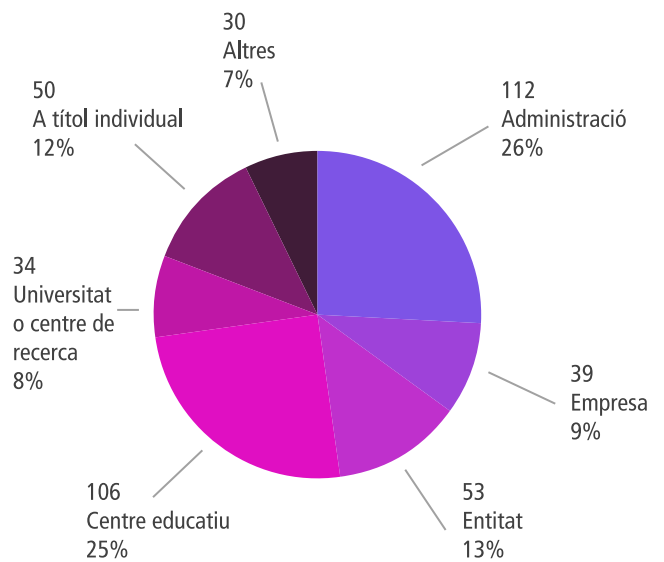
Dades de participació

El Congrés va marcar una fita de participació respecte del congrés presencial anterior. La suma de participació en les tres jornades del Congrés va acostar-se a les 600 persones, mentre que el nombre de participants únics (és a dir, les persones individuals que es van comptabilitzar, independentment del nombre de jornades en què van participar) supera les 400 persones.

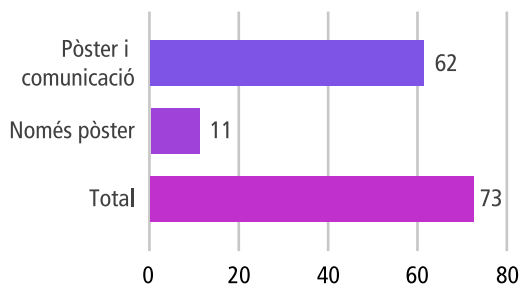

* Per a les visites tècniques del dissabte 27, hi havia un aforament màxim de 45 persones (19 persones inscrites no hi van assistir).

Pel que fa al perfil dels participants, cal destacar la gran diversitat del públic assistent al Congrés, la qual cosa va aportar riquesa a la trobada. Els grups més representats van ser les administracions públiques i els centres educatius.

Durant el Congrés, es van presentar 73 candidatures de pòsters, de les quals 62 es van acabar presentant en els espais paral·lels de la sessió central del Congrés.

SESSIÓ VIRTUAL

**DIJOURS 25
DE GENER**

Programa

Sessió inaugural del Congrés Nacional d'Educació Ambiental.

Accés al vídeo de la sessió [aquí](#) i al web cnea.cat

17.00 Benvinguda al congrés

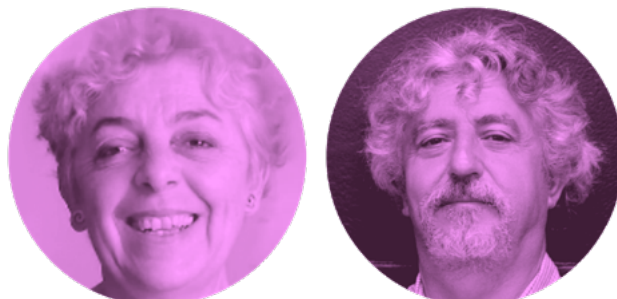
17.10 Repàs del treball fet en grups de treball durant l'any 2023

- GT de món econòmic: plantejament i taula rodona
- GT d'EA als centres educatius: reptes
- GI d'ApS i SC ambiental: continguts nou web
- GT d'universitats i recerca: reflexions
- GT de professionalització: estudis sobre contractació a l'administració pública i sobre un possible conveni d'EA
- GT de comunicació: reunions amb periodistes i temes clau
- GT d'adherides a la Declaració: reflexions

18.50 Tancament i comiat fins demà

19.00 Fi de la sessió

Benvinguda

Paula Pérez, cap de Secció de Programes Educatius al Servei d'Educació Ambiental i Ús Públic de la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya.

Gonçal Luna, de l'Oficina d'Educació i Promoció Ambiental de la Gerència de Serveis de Medi Ambient de l'Àrea d'Acció Climàtica i Transició Energètica de la Diputació de Barcelona.

El III Congrés Nacional d'Educació Ambiental ha estat organitzat de manera conjunta des de 10 entitats: la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), l'Ajuntament de Barcelona, la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, la Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC), la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA), la Universitat de Barcelona (UB), la Blanquerna-Universitat Ramon Llull (URL) i la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya (UVic-UCC).

2

Què és el CNEA?

El Congrés Nacional d'Educació Ambiental (CNEA) és l'espai de trobada de l'educació ambiental a Catalunya, un **entorn de treball per actuar** davant dels reptes que ens planteja un món canviant i complex i per concebre solucions per a una societat més sostenible, corresponsable i justa.

2018 I CNEA
Teixint aliances per avançar en l'educació ambiental

2020/2021 II CNEA
De l'acció individual a la transformació col·lectiva

2022 – 2023 CNEA Permanent
Grups de treball

2024 III CNEA
Construint comunicats cap a la justícia ecosocial

Concebre solucions
Generar proactivitat
Debat permanent
Educació ambiental

Gonzal Luna - Diputació Barcelona

Com hem arribat fins aquí, d'on partim i on volem arribar?

I CNEA a Girona: la missió va ser teixir aliances entre les institucions, les universitats i les entitats educatives per proposar accions d'educació ambiental que considerin la sostenibilitat de les ciutats, la diversitat dels ecosistemes i el consum responsable. Aquest I Congrés va ser un experiment que va posar de manifest la força que podem arribar a tenir quan les administracions i les entitats ens aliem sota un objectiu comú.

II CNEA: la pandèmia va ser font d'inspiració per generar espais de treball col·laboratius i construir un Congrés virtual al llarg de tot un any. Com a resultat del repte, hi va haver dues grans aportacions: [la Declaració \(i el decàleg\)](#) i la decisió de constituir el CNEA Permanent.

El CNEA Permanent: vol esdevenir l'espai d'anàlisi i reflexió dels actors de l'educació ambiental, i cercar eines que permetin arribar a nous col·lectius i crear aliances innovadores per transitar del canvi individual a la transformació col·lectiva i estructural. En el marc del CNEA Permanent, el Congrés va començar a organitzar-se en **grups de treball** (GT) per preparar la cita del III CNEA.

Els grups de treball són:

- Món econòmic
- Educació ambiental als centres educatius
- Aprenentatge servei (ApS) i servei comunitari (SC) ambiental
- Universitats i recerca
- Professionalització
- Comunicació i EA
- Adherides a la Declaració

En aquesta sessió virtual, es va compartir la tasca que ha desenvolupat cadascun d'aquests grups i com aquesta feina ha anat prenent forma fins a la construcció del programa del Congrés.

Grup de treball de món econòmic

Helena Barracó, del Departament d'Equipaments i Programes de l'Oficina de Canvi Climàtic i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Ana Romero, cap del Servei d'Emergència Climàtica i Educació Ambiental a l'Àrea d'Acció Climàtica i Agenda Estratègica Metropolitana de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB).

Grup creat per explorar el vincle entre l'educació ambiental (o cultura de la sostenibilitat) i el teixit econòmic, i incorporar la mirada d'aquest col·lectiu al Congrés, ja que les empreses i els agents econòmics tenen un paper fonamental en la transició cap a una societat més sostenible.

L'economia del dònut (o del tortell), de Kate Raworth, representa l'espai en el qual ha d'operar l'economia perquè els territoris esdevinguin pròspers, és a dir, justos socialment (amb la garantia d'uns mínims socials per a tothom) i segurs ecològicament (sense superar el sostre ecològic).

La base actual de l'economia és *extractivista* i, per tant, treballar per la cultura de sostenibilitat és "contracultural". L'EA com a eina de gestió per contribuir a fer aquestes connexions i obrir els ulls per emprendre una acció individual, però sobretot col·lectiva, per canviar, transformar.

Així, doncs, la cultura de sostenibilitat s'hauria d'integrar en l'economia (més que no pas a l'inrevés). A més de posar el focus en el consumidor, també cal posar-lo en les empreses, en la producció i la distribució, i en els models més generalistes i "menys ecosocials".

El grup de treball es va reunir en tres ocasions durant l'any 2023, i van realitzar-se entrevistes a referents de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i de l'observatori Catalunya Circular. També es van dur a terme sessions preparatòries de la taula rodona organitzada des d'aquest grup el divendres 26 de gener ([enllaç al vídeo](#) de la sessió).

Grup de treball d'educació ambiental als centres educatius

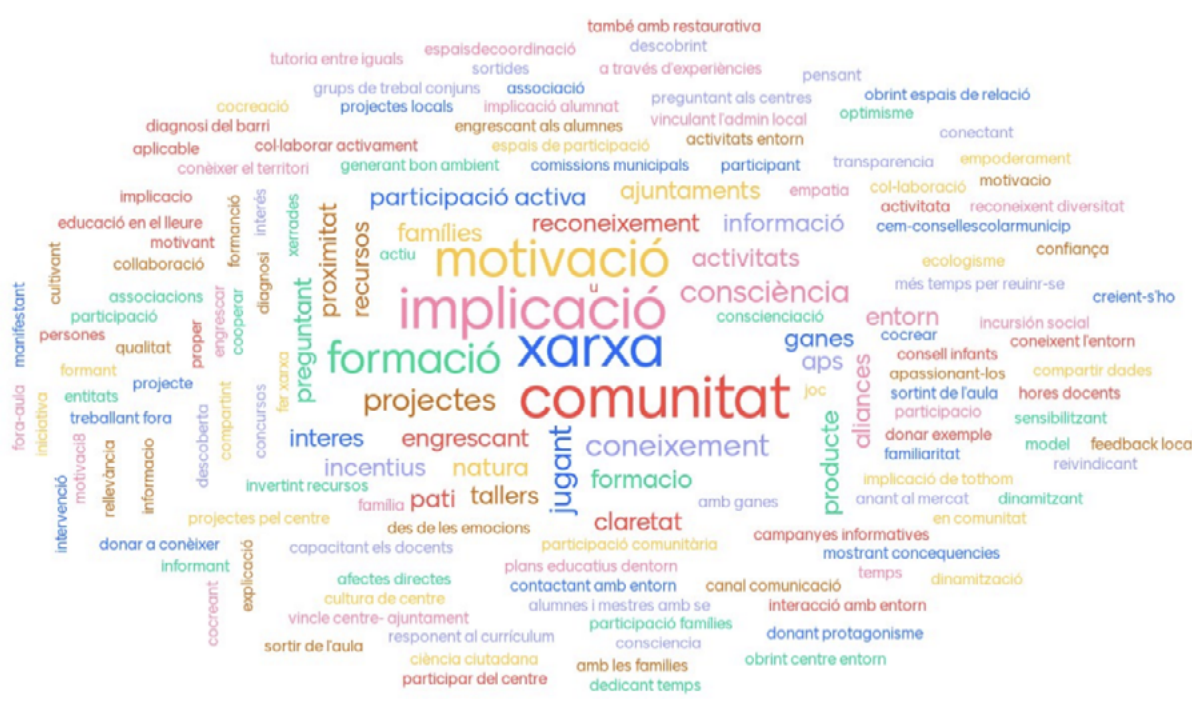
Lluís Sala, docent de l'escola FEP Sant Ramon de Barcelona.

Helena del Pozo, tècnica de Medi Ambient a l'Àrea d'Acció Ambiental i Energia de l'Ajuntament del Prat de Llobregat i representant de la XESC.

Grup de treball format per docents sorgit d'una crida feta a través de la Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC) i de les adherides a la Declaració del II CNEA, per tal de compartir les prioritats i els reptes dels centres educatius quant a l'educació ambiental.

ELS OBJECTIUS

CONGRÉS NACIONAL D'EDUCACIÓ AMBIENTAL 2024

Núvol de paraules generat per les respostes a la pregunta **Com fem que els centres educatius participin i intervinguin activament en les polítiques ambientals que afecten el seu entorn?**
 Per fer que els centres educatius participin i intervinguin activament en les polítiques ambientals

que afecten el seu entorn, es destaca la importància d'implicar-se i participar en la comunitat, i fer xarxa amb entitats locals i ajuntaments, apropar-se a l'entorn i rebre formació i coneixements al respecte. També es troben rellevants els elements de motivació i interès, i les famílies.

Núvol de paraules generat per les respostes a la pregunta **Com generem projectes ambientals des de la participació i les emocions?**

Per generar projectes ambientals des de la participació i les emocions, els docents destaquen

la necessitat de fer canvis organitzatius i impulsar grups de treball o línies d'actuació amb implicació de tota la comunitat educativa (alumnat, docents, famílies i PAS). Al Congrés, també es va destacar el paper de la proximitat, els vincles, les vivències, l'art i el joc.

Núvol de paraules generat per les respostes a la pregunta **Com aconseguim que les accions transformadores siguin un projecte educatiu de centre i no depenguin d'un docent o una matèria?**

Per aconseguir que les accions transformadores siguin un projecte educatiu de centre i no depenguin d'un docent o una matèria, s'apunta la necessitat de

la transversalitat, de la implicació de l'equip directiu i el claustre, i, en general, de tot el centre (professorat, PAS). També es destaca la necessitat dels recursos i la formació del personal (per exemple, en cultura eco-social i en metodologies participatives) perquè donin exemple i incloguin temes ambientals a les classes, i també es vinculin al currículum educatiu.

Grup impulsor d'ApS i SC ambiental

Margarita Fuertes, del Departament d'Equips i Programes de l'Oficina de Canvi Climàtic i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Sara Batet, de l'Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental, Gerència de Serveis de Medi Ambient de l'Àrea d'Acció Climàtica i Transició Energètica de la Diputació de Barcelona.

El grup impulsor de l'aprenentatge servei i servei comunitari ambiental (ApS-SC ambiental) va néixer l'any 2017 per iniciativa de l'actual Departament

d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya. Format per tècnics i tècniques de l'àmbit de l'educació ambiental, té la missió de donar a conèixer els projectes d'ApS ambientals i compartir sinergies entre les diferents administracions i entitats de Catalunya que treballen per impulsar aquests projectes.

A partir de l'any 2023, el grup impulsor es constitueix com a grup de treball del CNEA per contribuir als principis de la [Declaració](#) sorgida del II Congrés a partir de línies pròpies i ampliar l'abast de les accions del Grup a tots els destinataris del CNEA.

Les línies de treball del grup impulsor d'ApS-SC ambiental de Catalunya són:

- Fer xarxa;
- Visibilitzar més els ApS-SC ambientals;
- Aportar més recursos;
- Donar més protagonisme a l'alumnat.

Per desplegar aquestes línies de treball, s'ha fet un [nou web d'aprenentatge servei ambiental](#), que inclou l'explicació sobre què és un ApS ambiental, qui és el grup impulsor, resums dels simposis, experiències, la veu de l'alumnat i recursos.

Vegeu el vídeo de presentació: [enllaç](#).

Grup de treball d'universitats i recerca

Arnau Amat, coordinador del Grau de Mestre d'Educació Primària al Departament de Didàctica de les Arts i les Ciències, Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia de la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya (UVic-UCC).

Dra. Genina Calafell, del Departament d'Educació Lingüística, Científica i Matemàtica de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona (UB).

El grup aglutina investigadors i professorat de diverses universitats catalanes, alguns dels quals ja

van participar en el primer Congrés. Un grup que es va anar ampliant i que, en el marc del CNEA, es va constituir el 2022, amb l'objectiu de buscar espais de retroalimentació i (co)construcció entre les universitats i la comunitat educativa.

Actualment, el lideren Arnau Amat i Genina Calafell, a més d'Elena Boadas, professora de la FPCEE-Blanquerna i investigadora del Grup de Recerca en Educació, Didàctica i Aprenentatge (GREDA) a la Universitat Ramon Llull (Blanquerna-URL). Tot i això, hi participen regularment representants de 10 universitats i centres de recerca, i es disposa d'un directori (i llista de convocatòria) de més de 30 professionals del món acadèmic que treballen en educació ambiental. Per afegir-se al directori i poder-lo consultar, cal emplenar aquest [formulari](#).

Durant el 2023, el grup s'ha reunit en dues ocasions: una en línia i una de manera presencial. Les trobades han permès abordar una reflexió conjunta sobre l'educació ambiental en la recerca, la formació de formadors (i docència universitària) i la pràctica dels mestres. També s'ha treballat per imaginar un espai de retroalimentació i construcció entre les universitats i la comunitat educativa.

El grup també s'ha proposat elaborar un catàleg de projectes de recerca en educació ambiental anual.

Com ens imaginem aquest espai de retroalimentació i (co)construcció entre universitats i comunitat educativa?

L'espai hauria de:

- **(Co)generar** un "**llenguatge**" compartit entre persones investigadores/ universitats i docents i agents educatius.
- Fomentar la **comunicació i divulgació** dels resultats de recerca en els contextos educatius des de la reflexió, el debat, etc.
- **Connectar** el contingut amb els projectes de recerca actuals amb la comunitat educativa (definir reptes compartits o estratègies de transferència).

Grup de treball de professionalització de l'educació ambiental

Blanca Martínez de Foix, cap de l'Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental, Gerència de Serveis de Medi Ambient de l'Àrea d'Acció Climàtica i Transició Energètica de la Diputació de Barcelona.

América Sáez, Secretaria Tècnica de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA).

Grup que ha coordinat administracions i la SCEA, amb dos estudis que es complementen: un estudi comparatiu sobre contractació pública, és a dir, com contracten el desenvolupament de projectes d'educació ambiental les administracions públiques, i un estudi sobre la viabilitat d'incloure els educadors i les educadores ambientals en un conveni existent o de crear-ne un de propi.

Estudi sobre la contractació dels serveis d'educació ambiental per part de les administracions públiques de Catalunya

Les conclusions preliminars de l'estudi contractat a la consultora Consulcal i liderat per la Diputació de Barcelona, són:

- **Homogeneïtat de contractació:** s'ha observat la manca d'homogeneïtat en la contractació de professionals d'educació ambiental. En molts casos, això es deu a les premisses o el model de contractació particular del departament jurídic de cada administració.
- **Conveni específic:** la precarietat es fa més evident en els contractes que es refereixen al conveni d'educadors de lleure, especialment, per la falta d'un conveni específic.

Estudi sobre la contractació dels serveis d'educació ambiental per part de les administracions públiques de Catalunya.

Presentació resultats preliminars

25/01/2024

Diputació
Barcelona

Àrea d'Acció Climàtica
i Transició Energètica

OBJECTIUS GLOBAIS
de Desenvolupament Sostenible

- **Càlcul del preu dels contractes:** existeixen formes de contractació menys utilitzades, però, a priori, més favorables, com les que es basen en un preu per servei, activitat o acció, on el preu per hora és superior notablement i on tampoc es considera el nombre total de persones necessàries (sí els perfils necessaris) per executar les accions, sinó que es planifiquen les accions per dur a terme, on i en quin període de temps.
- **Formació de professionals:** s'ha detectat que no sempre s'inclou el perfil de cicle formatiu de grau superior d'Educació i Control Ambiental (ECA), malgrat ser professionals qualificats i més estables en les organitzacions potencialment que els graduats d'estudis més genèrics, encara que siguin superiors.
- **Llei de contractes del sector públic (LCSP):** la legislació de contractació pública és la que regula els barems de solvència econòmica i tècnica, i la ponderació de la valoració objectiva i econòmica, i moltes vegades impedeix l'accés a empreses i autònoms amb facturacions més petites. Proponem la distribució dels contractes en lots més petits, per àrees geogràfiques o bé per tipologia de servei, fent les licitacions més obertes.
- **Contractes menors:** en la majoria dels contractes menors que s'han analitzat, s'observa la manca de criteri tècnic per a la valoració de les propostes, basant la decisió només en criteris econòmics. Per tal de fer valer la qualitat davant del preu i obrir aquests contractes a empreses menys consolidades, considerem que caldria incloure criteris tècnics específics ponderats, sempre que sigui possible, també en aquests contractes.

Estudi "L'educació ambiental i el seu encaix en la negociació col·lectiva"

América Sáez (SCEA) va presentar l'estudi, impulsat durant l'any 2023 conjuntament amb el col·lectiu AiDE, en el qual s'han valorat i analitzat tres alternatives d'encaix:

- Creació d'un conveni propi sota el paraigua dels sindicats majoritaris.
- Creació d'un conveni propi a partir de la creació del sector econòmic específic de l'educació ambiental.
- Inclusió de les categories específiques del sector en els convenis més utilitzats per a la contractació de professionals d'EA a través dels "acords intersectorials".

ESTUDIS PER A LA PROFESSIONALITZACIÓ DEL SECTOR DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL A CATALUNYA

- Diagnòstic del sector i propostes (2020, DAAC - Irene Cervera).
- Projecte per a la definició dels perfils professionals del sector de l'educació ambiental (2022, DAAC - Irene Cervera).
- Determinació d'una proposta retributiva per als perfils analitzats (2023, DAAC- Faura i Cases auditors-consultors).
- **L'Educació Ambiental i el seu encaix en la negociació col·lectiva (2023, SCEA- Col·lectiu Aide).**

Grup de treball de comunicació i educació ambiental

Elena Forcada, de l'Oficina de Canvi Climàtic i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Lídia Barceló, del Servei d'Emergència Climàtica i Educació Ambiental a l'Àrea d'Acció Climàtica i Agenda Estratègica Metropolitana de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB).

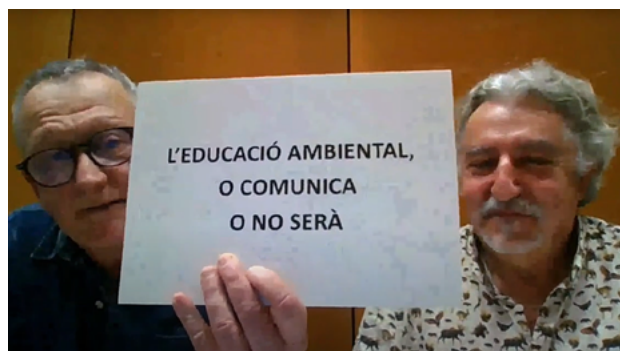

Gonçal Luna, de l'Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental, Gerència de Serveis de Medi Ambient de l'Àrea d'Acció Climàtica i Transició Energètica de la Diputació de Barcelona.

Josep Melero, cap de Secció d'Ús Públic i Educació Ambiental del Servei de Gestió de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

Aquest grup va consistir en un espai de trobada i diàleg entre professionals dels mitjans de comunicació i el sector de l'educació ambiental, i es va reunir en 4 ocasions durant el 2023. Els membres del grup van poder fer un intercanvi i aprenentatge mutu del funcionament de cada sector, tot recollint les qüestions que preocupen a cada col·lectiu professional i els principals reptes per millorar la perspectiva ambiental als mitjans de comunicació, amb propostes d'acció per treballar conjuntament.

També es van fer sessions preparatòries de la taula rodona que va organitzar aquest grup, el divendres 26 de gener. [Vídeo de la sessió.](#)

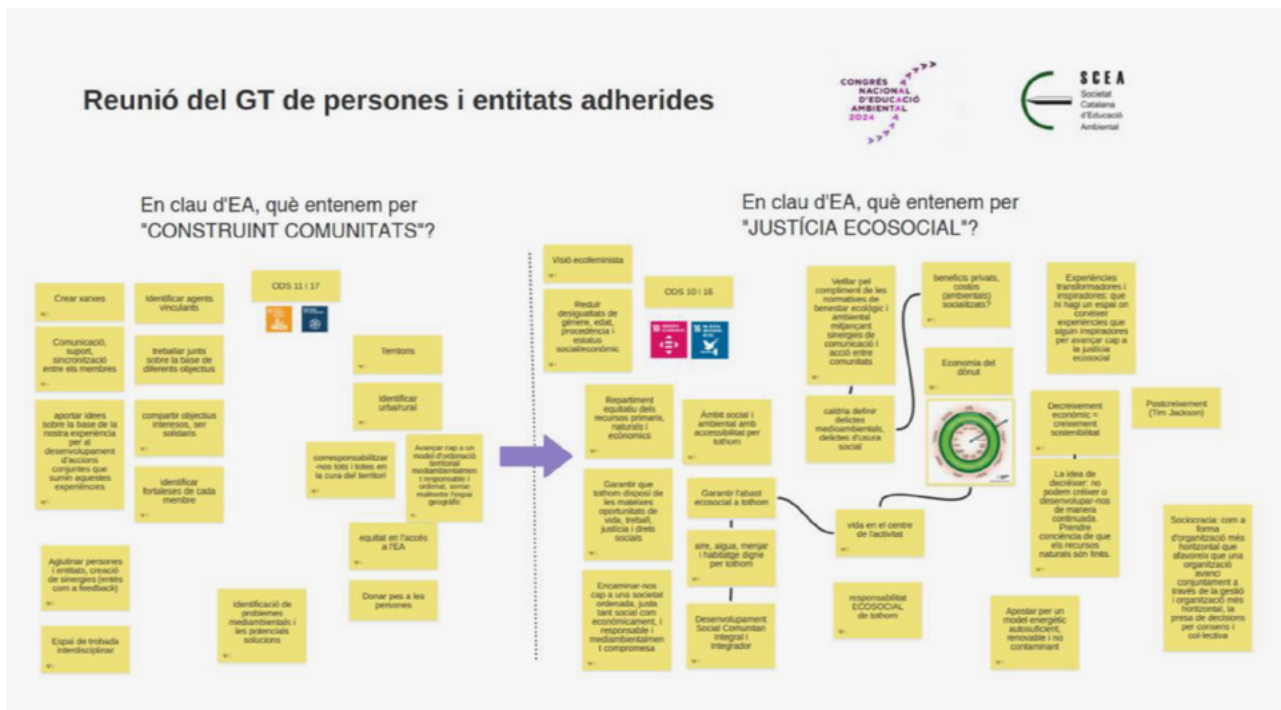

Grup de treball d'entitats i persones adherides a la Declaració

David Vergés, de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA).

Aquest grup de treball es va constituir a partir de la llista de persones adherides a la [Declaració del II CNEA](#) (2020-2021). En el marc de l'organització del Congrés, el grup va exercir una funció d'espai de reflexió del Congrés, per aprofundir en aspectes de contingut del Congrés, com la definició del lema del Congrés i les expectatives d'aquest. [Accés al panell.](#)

SESSIÓ PRESENCIAL

**DIVENDRES 26
DE GENER**

Programa

El divendres 26, la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona va acollir la jornada presencial central del Congrès. El programa de la jornada va ser el següent:

9:15 Benjnguda institucional i presentació del CNEA

Eli Carnicé i vídeo inaugural, programa del CNEA i lema.

10:00 Sessió inaugural

Cécile Barbeito, Charo Morán i Andreu Escrivà.
Modera: Eli Carnicé.

11:00 Pausa del cafè i foto grupal

11:45 Comunicacions – Bloc de matí

12:45 Educació ambiental i món econòmic

Jordi Priu, Raquel Díaz, Sergio Sánchez-Osorio i David de los Santos.
Modera: Jordi Oliver.

13:45 Dinar

15:30 Comunicacions – Bloc de tarda

16:30 Educació ambiental i periodisme

Marc Verbon, Núria de José i Francesc Mauri.
Modera: Pilar Sampietro.

17:30 Conclusions. *Clown-clusions*

18:00 Tancament del CNEA

La sessió

Va començar amb la projecció del vídeo inaugural del Congrès, amb la intervenció de representants de les 10 institucions que componen la Comissió Organitzadora del Congrès Nacional d'Educació Ambiental, i que van desgranar el decàleg del II CNEA:

1. Ara més que mai, cal una transformació col·lectiva

Marc Serra, president delegat de l'Àrea d'Acció Climàtica i Transició Energètica. Diputació de Barcelona.

2. L'educació ambiental és la resposta

Núria Canals, presidenta de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA).

3. Actuar en l'escala local

Xavier Paton, gerent de l'Àrea de Mobilitat, Infraestructures i Serveis Urbans. Aj. de Barcelona.

4. Generar experiències transformadores

Eduard Ramírez, degà de la Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia. Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya.

5. Transformar des de la participació

Xesco Gomar, president delegat de l'Àrea d'Espais Naturals i Infraestructura Verda. Diputació de Barcelona.

6. Ciència i educació, una simbiosi fèrtil

Teresa Sauras, vicerectora de Sostenibilitat i Acció Climàtica. Universitat de Barcelona.

7. Tocar la fibra, evitar l'ansietat

Helena del Pozo, Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC).

8. Nous llenguatges per a l'educació ambiental

Dr. Jordi Riera, degà de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport de la Blanquerna-Universitat Ramon Llull.

9. L'educació ambiental, una aposta necessària

Marc Vilahur, director General de Polítiques Ambientals i Medi Natural. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Generalitat de Catalunya.

10. Transformació col·lectiva des de les aliances

Janet Sanz, vicepresidenta de l'Àrea d'Acció Climàtica i Agenda Estratègica Metropolitana de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Accés al vídeo [aquí](#) i al web cnea.cat

Sessió inaugural: “Construint comunitats cap a la justícia ecosocial”

Andreu Escrivà, ambientòleg, màster i doctor en Biodiversitat, escriptor i divulgador.

Charo Morán, biòloga i educadora ambiental, membre de la cooperativa Garúa.

Cécile Barbeito, llicenciada en Ciències polítiques, diplomada en Cultura de Pau i màster en Recerca, didàctica i avaluació educativa, membre de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Moderat per **Eli Carnicé**, comunicadora, periodista i presentadora de televisió.

Accés al vídeo de la sessió: [enllaç](#).

Resum de la sessió

L'educació ambiental ha de ser vibrant i s'ha d'inspirar en l'emoció, l'art i l'humor. A escala comunitària, cal posar les cures al centre i construir futurs possibles col·lectivament, conscients que el canvi individual suma, però que és el col·lectiu qui transforma veritablement. En aquesta cerca de transformació, cal evitar les falses solucions que s'ofereixen en alguns àmbits polítics, econòmics i tècnics. També cal establir lligams amb l'educació per la pau, ja que no hi ha justícia social sense justícia ecològica. Comunicar des de l'emoció, de manera propera i personalitzada a cada situació quotidiana és clau. També convé combinar discursos radicals amb altres més generalistes, vigilants per evitar reaccions negatives, sobretot en perfils no convençuts.

Idees força

- No podem transformar la persona sense transformar la comunitat.
- Cécile Barbeito: L'educació ecosocial no ha de basar-se només en continguts, hem de pensar en com ho fem, ha d'emocionar.
- Com es poden trobar solucions a la crisi ecosocial actual? L'educació per la pau n'és una clau.
- Charo Morán: Hem d'evitar les falses solucions. Consumir tomàquets ecològics en ple hivern, envasats en plàstic i que han suposat l'explotació de persones en el seu origen no soluciona la crisi ecosocial.
- Andreu Escrivà: Cal comunicar el canvi climàtic de manera personalitzada, aterrada a cada situació quotidiana, a allò que afecta a cadascú.
- Andreu Escrivà: “Les accions tenen sentit perquè desperten emocions, sensacions, que d'altres formes no arriben”.

- Cécile Barbeito: “Quin és el nostre imaginari de futur? Hem de ser capaços de transmetre el futur que volem”.
- Cécile Barbeito: “Són les persones properes les que han d’ajudar a fer el canvi. Seduïm-les.”
“Cal combinar discursos radicals amb altres més generalistes per arribar a tota la comunitat.”
- Charo Morán: “La cultura biocida provoca la crisi de les cures, ens pren tot el que és col·lectiu, el bé comú i futurs possibles.” Partim del dol sabent que hem de posar les cures al centre i treballar per una cultura de suficiència radical i ecofeminista.
- Charo Morán: “Les majories socials han de participar en les decisions globals.” “L’ecofeminisme pot ajudar a fer vessar el got.”
- Andreu Escrivà: “No es pot parlar de justícia social sense parlar de justícia ecològica.”
“Cal creure en utopies que tenim a l’abast per inspirar-nos.” “Hi ha exemples, cal contagiar-se... i treballar en col·lectiu.”
- Charo Morán: “Molts cops la ciutadania ben informada té una visió més clara que els governs.”
- Andreu Escrivà: “Cal incorporar art i humor al discurs de la justícia ecosocial.”
- Cécile Barbeito: “Radicals? Sí! Però fixem-nos en les paraules emprades per no crear reaccions negatives.”
- Charo Morán: El canvi individual suma, el col·lectiu transforma. “*Celebrar los logros, el futuro no está escrito.*”

Educació ambiental i món econòmic

Jordi Priu, CEO d’MMM Group).

Raquel Díaz, director de la Fundació Espigoladors.

Sergio Sánchez-Osorio, CEO d’EdserLabs i president de l’Associació Empresarial Esplugues Innova.

David de los Santos, director de QHSE a Provital.

Moderat per **Jordi Oliver**, cofundador i CEO d’inèdit.

Accés al vídeo de la sessió: [enllaç](#).

Resum de la sessió

En general, les empreses o els agents del món econòmic que decideixen sensibilitzar o *ambientalitzar* els seus processos ho fan per voluntat pròpia, sigui perquè hi ha treballadors conscienciats que ho demanen (cada vegada més) o sigui per voluntat dels directius. La pressió externa és diversa segons el sector a què es dona servei i el país o la regió, tot i que cada vegada més països demanen productes i serveis sostenibles.

Si bé les regulacions són un mecanisme vàlid per igualar les exigències a totes les empreses, també cal conscienciar el teixit econòmic perquè apliqui millores sense necessitat de regulacions. L'ambientalització o oferir productes o serveis sostenibles és un valor afegit per a les empreses, però també s'ha de saber traslladar a qui els compra.

La tasca de les empreses fora del sector de l'educació ambiental no és formar o sensibilitzar. Tot i això, les empreses presents a la taula esmenten que són sensibilitzadores de les empreses amb qui col·laboren, de qui es proveeixen o a qui donen servei, a més de sensibilitzar la plantilla de treballadors (i ser sensibilitzats per aquests).

Quant a la relació entre el decreixement i la possible afectació del teixit econòmic, sorgeixen diversitat d'opinions: no afectarà i aquest decreixement no es farà efectiu; les empreses s'hauran d'adaptar al context socioeconòmic, sigui quin sigui; és necessari i és l'objectiu que també haurien de perseguir els agents econòmics.

Idees força

- Jordi Priu: "Desenvolupem noves solucions tecnològiques per a la transició energètica."
- Sergio Sánchez-Osorio: "Falta crear consciència ambiental al món sanitari."
- Raquel Díaz: "Fem una tasca de voluntariat i conscienciació social."
- David de los Santos: "Les [empreses de cosmètica] internacionals també tenim línies de sensibilització ambiental, però, a escala mundial, l'exigència és molt diversa."

- Raquel Díaz: "És cert que tenim regulacions sobre el malbaratament alimentari, però ens cal més sensibilització."
- Pregunta del públic: "El desenvolupament sostenible passa pel decreixement econòmic, oi?" Respostes divergents: "no té per què"; "cal internalitzar costos"; "esperem legislacions internacionals igualitàries".

Educació ambiental i periodisme

Francesc Mauri, geògraf i meteoròleg de TV3.

Marc Verbon, responsable de Premsa de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Núria de José, responsable d'Actualitat de la Xarxa Audiovisual Local i vicedegana del Col·legi de Periodistes.

Moderat per **Pilar Sampietro**, periodista radiofònica especialitzada en medi ambient i cultura. Directora i presentadora de Vida Verda a Ràdio 4.

Accés al vídeo de la sessió: [enllaç](#).

Resum de la sessió

La sessió pretenia donar resposta a la pregunta "com reforcem la perspectiva ambiental als mitjans de comunicació?", i va començar amb un vídeo d'introducció amb educadors i educadores ambientals que plantejaven dilemes i situacions reals en què es relacionaven l'educació ambiental i els mitjans de comunicació.

Els mitjans de comunicació estan molt influenciats per la societat de la immediatesa. Reben moltes peticions per treure notícies i cal saber com donar rellevància als temes ambientals per fer-los atractius per als mitjans (sobretot si són temes d'actualitat). També hi ha el món dels mitjans o programes especialitzats, que sí que permeten transmetre informació de manera més pausada i tractar temes amb més profunditat.

Per als periodistes, és molt important tenir experts ambientals de referència (i de confiança) que tinguin disponibilitat (ràpida) i que sàpiguen comunicar. Cada vegada es prioritzen més les "notícies" que expliquen històries en primera persona envers compartir xifres i dades anònimes. Sovint, els periodistes (sobretot la premsa de les administracions públiques) fan de "traductors" entre els perfils tècnics i el públic objectiu, i el rigor no és un element tan important perquè el missatge arribi. Tot i això, és molt important que puguin contrastar la informació que reben amb experts de confiança. En aquest sentit, es considera que falta educació ambiental per a periodistes, però cal que sigui en formats o amb eines diferents del típic curs, que no tenen temps de fer. Els *briefings* previs a notes de premsa funcionen bé per explicar temes complexos. En canvi, cal que els codis o decàlegs siguin molt breus i sintètics.

El que veiem a les notícies és un reflex del que interessa a la societat (immediatesa, catàstrofes, històries amb nom i cognoms, etc.), i els mitjans de comunicació i els periodistes en són un canal. En aquest sentit, les notícies positives poden funcionar, però cal trobar-los un ganxo per al públic.

La figura de l'educador/a ambiental es considera un perfil molt complet que combina els coneixements tècnics amb les habilitats comunicatives. Els sectors del periodisme i de l'educació ambiental poden aportar-se molt mútuament.

Idees força

- Núria de José: Els gabinets de premsa rebem allaus de notes de premsa i e-mails. Cal saber destriar.
- Marc Verbon: "Per sort, a les administracions, tenim els experts a tocar."
- Pilar Sampietro: "Ens caldria un decàleg o recomanacions en temes de canvi climàtic?"
- Francesc Mauri: "Falta molta educació ambiental als mitjans. Ho reconec."
- Núria de José: "Ens falta temps per ser rigorosos: la immediatesa ens mata."
- Pilar Sampietro: "Cal identificar els experts."
- Marc Verbon: "Hem de fer de traductors en mons que sovint no parlen el mateix idioma."
- Francesc Mauri: "El *MeteoMauri* permet fugir de la immediatesa de la notícia."
- Pilar Sampietro: Cal ser prudents davant les notícies que arriben de grups mediàtics interessats.
- Núria de José: "Per això cal tenir informadors rigorosos a prop."
- Marc Verbon: El problema és arribar a la ciutadania.

Comunicacions. Blocs de matí i tarda

Els pòsters que es van presentar es poden consultar en [aquest enllaç](#).

Grup 1. Implicació de la comunitat local

Agents clau, comunitat, accions

Cercar **agents clau** per poder escalar projectes transformadors (arribar a famílies de les escoles on es treballen objectius de desenvolupament sostenible (ODS), alumnes que expliquen a altres alumnes les investigacions que han fet, vincles amb projectes d'acció comunitària als equipaments ambientals, etc.). Alguns **elements que serveixen per crear comunitat** són **grups de treball, aliances, projectes educatius, jocs i eines digitals**, que permeten **generar vincles i fonts d'informació com a motor de les accions**.

Grup 2. Salut i benestar

Connexió quotidiana, renaturalització

Cal **connectar amb la natura** per estimar-la i fer-la pròpia, una **connexió quotidiana** i entenent la nostra posició dins la jerarquia ecosistèmica. **L'adolescència és una edat important** per produir aquesta reconexió, ja que els adolescents tendeixen a allunyar-se de tot en general. El **vincle salut-natura és complex**, cadascú en té una experiència diferent. Les estratègies han de ser, doncs, diferents o plurals, i cal cercar la manera de trobar un consens o punt comú. **Renaturalitzar les ciutats per fer més fàcil la reconexió en els entorns urbans**.

Grup 3. Justícia ecosocial

Integració comunitària, context local

L'EA ha d'abordar el component **ecològic i el social de forma interrelacionada**, i integrar la diversitat de **públics que formen la comunitat** (escoles, adults, temps de lleure, professionals diversos, col·lectius vulnerables, etc.). L'EA ha de partir de **contextos locals i propers** que permetin experiències que transformin i que tinguin impacte en qui les fa. I, per això, hem de poder **avaluar a mitjà termini** el canvi en l'entorn i les persones.

Grup 4. Nous llenguatges per a l'EA

Art i cultura, accessibilitat, intersecció

Nous llenguatges per a l'EA; com l'art i la cultura ens permeten a **arribar a molts més públics**, i generar sinergies entre diferents col·lectius. Generen **emocions, ens fan reflexionar, ens sedueixen, són vida** i permeten fer més accessibles missatges complexos. Les persones som éssers socials i creatius des dels nostres orígens i, per tant, **necessitem la cultura per poder crear nous escenaris i imaginaris de futur**: som natura, som cultura, som vida.

Grup 5. Aprenentatge mutu

Finançament, integració escolar, impacte comunitari

Els projectes de ciència ciutadana necessiten un **bon finançament** i, quan són projectes adreçats als centres educatius, cal un ajustament als tempos escolars, una major **continuïtat en el temps per consolidar, crear comunitat, i aconseguir transformacions**, i una avaluació de l'impacte real que generen. Els participants en aquests projectes són recursos humans imprescindibles i mereixen el **retorn a la seva tasca**. Cal temps, escolta, confiança, aliances, transparència i **reconèixer l'aportació de la ciutadania al coneixement científic**.

Grup 6. Governança i corresponsabilitat

Sociocràcia, retroalimentació

La sociocràcia afavoreix la **implicació de tots els membres d'una comunitat** i que tots puguin **manifestar-se**, però calen generadors de projectes i retroalimentació amb els executors, particularment, amb els joves. **Afavorir l'autosuficiència** de grups de voluntaris i **valorar qualsevol acció que repercuteixi** per petita que sigui. Importància de la comunicació en projectes entre ciutadania i entitats.

Grup 7. Consum responsable

Cohesió comunitària, diàleg intergeneracional, inclusió tecnològica

Davant la fragmentació, generar cohesió: espais de trobada i projectes comunitaris. **Diàleg intergeneracional i rols de gènere.** La variable temps és clau. Transmissió de coneixements de qualitat (per exemple, en traçabilitat) i entrenament del sentit crític. Suport de la tecnologia socialitzada, que permet millors tries. Polítiques públiques per als més vulnerables, per adaptar-se als reptes actuals.

Grup 8. Disseny i gestió de l'EA

Sinergies educatives, cultura col·lectiva, pedagogies actives

Cal crear sinergies entre escoles, universitat i entitats per **afavorir processos de construcció compartida, transversal i treball en xarxa**. Cultura comunitària per desenvolupar una consciència col·lectiva. Cal reflexionar i avançar en les pedagogies actives adaptades a cada context. La nova Llei d'educació pot ser una oportunitat per afavorir-ho.

VISITES

**DISSABTE 27
DE GENER**

Programa

Durant les visites tècniques, les persones participants van conèixer *in situ* el potencial educatiu de dues infraestructures ambientals de ciutat, i van compartir idees i plantejaments respecte de com enfocar l'educació ambiental en aquests entorns.

10:00 Inici de la visita de l'Ecoparc 3

Sant Adrià de Besòs

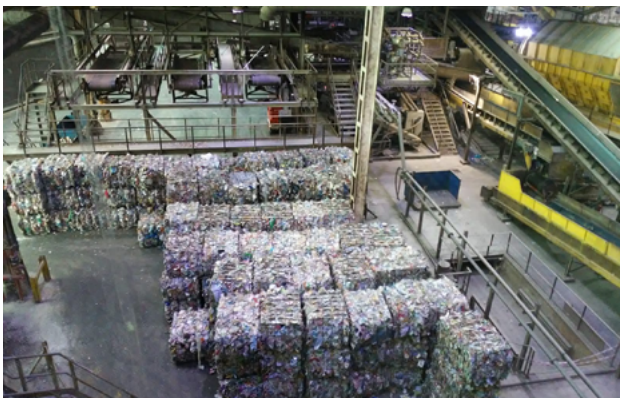
Àrea Metropolitana de Barcelona

12:00 Visita a la Clariana de les Glòries

Barcelona

Ajuntament de Barcelona

13:15 Final de la visita

**CONCLUSIONS
I VALORACIÓ**

III CONGRÉS

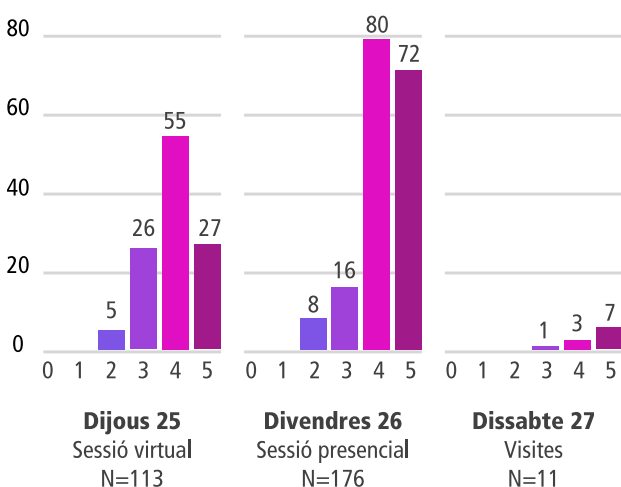
Conclusions

Aprenentatges i principals conclusions del Congrés que reforcen i complementen la [Declaració del II CNEA](#):

- L'educació ambiental s'ha consolidat com un **sector professional potent**, amb un col·lectiu compromès i amb una elevada capacitat de mobilització.
Punts 2 i 9 de la Declaració.
- Les **aliances i el treball en xarxa** són pilars fonamentals de l'educació ambiental, i una eina indispensable per poder fer activitats amb impacte transformador. Per això, cal identificar **agents clau per generar comunitats transformadores**.
Punt 10 de la Declaració.
- L'educació ambiental ha d'**abordar aspectes ecològics i socials de forma integrada**, tenint en compte la diversitat de públics i contextos locals.
Punts 4 i 6 de la Declaració.
- El col·lectiu de l'educació ambiental ha d'estar preparat per emprar **nous llenguatges i metodologies**, provinents de l'art i la cultura, per arribar a nous públics i ampliar-ne l'impacte dels missatges. Per això, l'educació ambiental ha de **ser vibrant, inspiradora i divertida**.
Punt 8 de la Declaració.
- A escala comunitària, cal **posar les cures al centre i construir futurs col·lectivament**, reconeixent que el canvi individual és important, però la transformació real prové de l'acció col·lectiva.
Punts 1 i 10 de la Declaració.
- **Connectar amb la natura és crucial** per desenvolupar un sentiment de cura per ella, especialment, durant l'adolescència, moment en què es tendeix a desconnectar.
Punt 7 de la Declaració.
- L'educació ambiental i l'aplicació de metodologies com l'aprenentatge servei i la ciència ciutadana requereixen un **finançament adequat**, i un ajustament als calendaris escolars i l'avaluació de l'impacte real, tot reconeixent la contribució dels participants.
Punt 6 de la Declaració.
- Les **estratègies participatives enfocades a tots els membres de la comunitat** (espais de trobada, diàleg intergeneracional i equitat de gènere) contribueixen a generar una **cohesió comunitària, construir coneixement compartit i desenvolupar una consciència col·lectiva**.
Punt 1 de la Declaració.
- La col·laboració entre els educadors ambientals i els mitjans de comunicació és clau per **promoure temes ambientals rellevants i narratives impactants**, posant a l'abast dels mitjans experts ambientals i promovent la capacitat dels periodistes per fer de pont entre la complexitat tècnica i el públic.
Punt 8 de la Declaració.
- Cal potenciar la **col·laboració amb els agents econòmics** per impulsar canvis, reconèixer el valor de l'ambientalització de les empreses i la necessitat de traslladar-ho a les persones consumidores.
Punts 8 i 9 de la Declaració.
- En la cerca de transformació, és vital **evitar les falses solucions** promogudes en alguns àmbits polítics, econòmics i tècnics, i establir **connexions amb l'educació per la pau**, ja que la justícia social està lligada a la justícia ecològica intrínsecament.
Punt 10 de la Declaració.

Valoració

A la finalització del Congrés, es va enviar a totes les persones assistents un formulari d'avaluació en línia, del qual es van rebre 179 respostes (42% dels participants). A continuació, es resumeixen els resultats de la valoració del Congrés amb les aportacions més freqüents.

Valoració de la satisfacció dels diferents dies del Congrés. 0 (menys satisfacció) - 5 (més satisfacció).

Què t'ha agradat més d'aquesta edició?

- Trobada amb molta gent del sector i intercanvi d'experiències.
- Enfocament ecosocial i participació destacada en grups de comunicació.
- Sessió inaugural amb energia i esforç per connectar amb els periodistes i el sector econòmic.
- Retrobament positiu amb professionals i consolidació del treball previ.
- Diversitat de temes, ponents i format lleuger amb taules rodones.
- Presencialitat, organització notable i moments de fer xarxa.
- Incorporació de temàtiques en el Congrés, com ara el món econòmic i el periodístic.
- Participació massiva, combinació de taules rodones i presentacions específiques.
- Transversalitat dels continguts i diversitat d'experiències destacades.
- Incentivació de propostes innovadores i consciència de sumar esforços per a objectius comuns.

Què hi has trobat a faltar?

- Més espai per a debats i experiències, amb més durada dels blocs i la possibilitat d'incloure més participants.
- Una representació més diversa del sector educatiu ambiental, incloent-hi docents qualificats, i visibilització del grau superior d'ECA.
- Més intercanvi entre els assistents, temps i dinàmiques per afavorir el *networking*.
- Millorar la presentació de les comunicacions, amb més temps per explicar projectes i eliminar la pressió dels cinc minuts.
- Una jornada més extensa, per aprofundir en les qüestions i arribar a consensos.
- Falta de debat sobre temes específics, com l'educació no formal i la justícia ecosocial.
- Més presència de responsables polítics i dels sectors econòmics, així com participació de més entitats ambientals.
- Millorar l'organització del dinar i l'espai, i la dinàmica dels àpats.
- Representants d'altres regions de Catalunya i diversificar els temes tractats.
- Millorar la visualització dels pòsters i més iniciatives participatives.

Què t'agradaria que tractés el IV Congrés Nacional d'Educació Ambiental?

- Educació des de les escoles i els instituts.
- Salut amb l'ecologia.
- Relació medi ambient- economia-justícia social i la necessitat de connectar amb ONG i entitats del tercer sector.
- Compromís ciutadà i professionalització del sector.
- Integració de la intel·ligència artificial en educació ambiental i participació de l'emprenedoria local des d'altres sectors.
- Construcció de noves narratives i com passar del coneixement a l'acció col·lectiva.
- Economia circular i decreixement.
- Sinergies amb lideratges col·lectius i la necessitat d'una implicació més gran i accions concretes.
- Comunicació, formes d'encoratjar l'acció ciutadana i espai per a les entitats ciutadanes.
- Professionalització del sector, enfocant-se en temes com l'educació ecosocial, la situació laboral dels educadors ambientals i la vinculació amb el sector privat.

ANNEX

COMPENSACIÓ D'EMISSIONS

Compensació d'emissions

Els participants de la sessió presencial del 26 de gener van indicar d'on havien vingut i en quin mitjà de transport, amb el suport del material *Com has vingut?* de l'Ajuntament de Barcelona.

Les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle generades per aquest transport han estat compensades per la Secretaria Barcelona + Sostenible.

CONGRÉS
NACIONAL
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
2024

